

Les colònies de vacances, espai i eina educativa

ENRIC PUIG JOFRA

A TALL D'INTRODUCCIÓ

Endinsar-se en el fet educatiu contemporani, en l'etapa del *desarrollismo* i la immigració, fa obligatori considerar l'educació no formal i, més en concret, l'educació en el lleure en unes activitats iniciades anys abans, però que tingueren el seu moment àlgid, de desenvolupament i consolidació, en aquesta etapa: les colònies de vacances. Un marc educatiu iniciat des d'una perspectiva assistencial que evolucionaria amb les circumstàncies i que en l'etapa que ens ocupa desenvoluparia en plenitud la perspectiva educativa.

Dos moments històrics a considerar: la industrialització i la Guerra Civil. Són l'inici de dos itineraris de les colònies de vacances amb moltes similituds, encara que marcades pel seu propi moment històric.

El relat d'aquestes mostres d'educació no formal que us disposeu a llegir beu forçosament d'una obra minuciosa que recull la seva història amb detall, *Cent anys de colònies de vacances a Catalunya*.¹ Moltes de les dades recollides ja les vaig treballar quan es prepararen els tres volums de l'obra esmentada. Ha estat tornar sobre feina feta, feina agradable i entusiasmadora, evocadora d'una dedicació personal com a monitor en la joventut, posteriorment com a membre de les plataformes organitzatives de l'educació en el lleure, les eclesials i les cíviques, també implicat en la formació d'educadors en el lleure i, finalment, en la gestió des de l'Administració.

1. PUIG, Enric; VILA, Josep Maria (dir.), *Cent anys de colònies de vacances a Catalunya* (1893-1993), Barcelona, Mediterrània, 2005 (3 vol.).

UNES DADES QUE SÓN REREFONS OBLIGAT

Restaven lluny, però encara presents, moltes de les mesures preses pels guanyadors en acabar la Guerra Civil. L'activitat repressiva superà l'àmbit polític més recent i abastà, també, les dècades següents. Afectaren la llengua i la cultura, els avenços i les innovacions que s'havien realitzat en matèria educativa a Catalunya durant el primer terç de segle, promogudes per institucions públiques i privades. Moltes afectaven l'educació, també l'educació no formal.

Dos dies després de l'ocupació de Barcelona, acabada la Guerra Civil, es va dictar una ordre que suprimia tota l'obra escolar i cultural de la Generalitat de Catalunya i dels ajuntaments democràtics. Desapareixia així, alhora, l'obra de colònies escolars d'iniciativa pública en la qual moltes d'aquestes institucions s'havien destacat i excel·lit.

És un cop definitiu i arriba el gener de 1939. El ministre de Governació, Ramón Serrano Suñer, signa una ordre ministerial per la qual s'assigna l'organització de les colònies que promovien els ajuntaments i les diputacions al Frente de Juventudes de FET i de les JONS. Amb aquesta exclusivitat s'enfonsava la possibilitat d'organitzar qualsevol activitat educativa en el lleure promoguda per la iniciativa social i ciutadana que tant havia aportat en les dècades anteriors. La depuració dels docents més compromesos també va afectar el col·lectiu de mestres que s'havien implicat en la promoció i el manteniment de les colònies escolars. Les instal·lacions destinades a colònies es van traspasar, també, a l'organització juvenil de la Falange.

L'organització de colònies i campaments resta, doncs, en mans del govern i de les branques juvenils del partit únic que governa Espanya; per a les altres institucions no governamentals hauria estat exposat arriscar-s'hi. Tot i la prohibició, algunes entitats, bàsicament de l'Església catòlica, n'organitzen sense fer soroll² i defugint presència pública en els mitjans de comunicació de l'època, que tampoc tenen gaire interès a recollir-les. La signatura del Concordat entre Espanya i la Santa Seu, l'any 1953, assenyalava una certa inflexió, ja que l'esmentat acord preveu el reconeixement legal de les activitats de lleure promogudes per l'Església, la qual esdevé, doncs, l'única organització aliena a la ideologia del Movimiento que pot organitzar activitats amb infants i joves.

A partir dels anys cinquanta, aprofitant una mínima relaxació del règim, algunes empreses, la majoria grans empreses, són autoritzades per organitzar colònies per als fills dels seus treballadors, enteses com a millores socials que comporten millora en la qualitat de vida de la unitat familiar. Es fan la majoria de

2. L'any 1940, les Escoles Pies van dur a terme dues colònies, una organitzada per l'escola d'Olot i l'altra per l'escola de Sant Antoni de Barcelona.

les vegades en instal·lacions pròpies ben adequades i amb monitors preparats o amb supervisió de la formació per part d'una assistenta social de l'empresa. També amb finalitat filantròpica, i continuant una tradició anterior a la Guerra Civil, les caixes d'estalvis organitzen colònies adreçades als fills dels impositors dels sectors més necessitats. En paral·lel amb la preocupació per la seva correcta escolarització atenent les seves necessitats específiques, la urgència, doncs, d'atendre les persones amb necessitats educatives especials fa que grups de pares, associats o no, de facultatius inquiets d'especialitats diverses i, també, d'associacions d'afectats, majoritàriament de pares, promoguin colònies amb un especial accent educatiu i terapèutic.

S'han d'esmentar, també, les persones jurídiques i físiques que des de la iniciativa privada i amb finalitat lucrativa promouen colònies d'estiu. Les propostes són de l'àmbit associatiu o de professionals de l'ensenyament, inspirades en la metodologia d'experiències d'altres països. Algunes cerquen, també, donar rendiment al patrimoni familiar: finques rurals, cases pairals... Ens hem de remetre al final de la dictadura, però, per trobar amb normalitat colònies promogudes per entitats privades o per l'Administració local.

El 16 de novembre de 1961 es promulga el Decret Ordenador de la Delegación Nacional de Juventudes que intenta posar remei al fracàs de les polítiques juvenils aplicades pel Frente de Juventudes. També es pretén oferir una nova imatge, atesa la incorporació del règim franquista als organismes i les institucions internacionals i l'inici d'una política econòmica liberalitzadora amb la pretensió d'una modernització del país i, en paral·lel, un desenvolupament econòmic ascendent.

La nova Delegación Nacional de Juventudes succeeix el Frente de Juventudes i, pel que fa al sector juvenil, les Falanges Juveniles de Franco passen a ser l'Organización Juvenil Española (OJE). La funció de la nova Delegación és encarregar-se de la formació dels joves i dels infants, fins als vint-i-un anys, en les dimensions cívica, política i física. Assumeix, per tant, l'organització del temps lliure i de les activitats extraescolars i, també, les pròpies de l'associacionisme juvenil. S'ha de destacar el canvi d'orientació política cap al sector juvenil. L'OJE ja no és considerada com una associació política, sinó com una associació juvenil. El seu promotor, l'Estat, renunciant així a l'exclusivitat associativa juvenil augura una certa liberalització. És més probable, però, que pretengués un apropament a les associacions que s'havien anat constituint a redós de l'Església i esdevingut alternatives a les oficials, amb la pretensió d'aixoplugar-les i arribar a assumir una certa representació i un cert control del conjunt. No ho aconseguí.

Tampoc reeixiren els esforços aperturistes. A finals dels anys seixanta i principalment en els setanta són moltes les queixes internes per la manca de «mandos juveniles». Entre les causes s'assenyalen «la total ausencia de colaboración por

parte de los maestros y el clero».³ Els mestres amb inquietud per aquestes activitats s'inclinaven per fer colònies amb el Ministerio de Educación Nacional. La raó de l'elecció estava en la dotació econòmica i en les ajudes complementàries que aportava, i en altres mestres per la poca afinitat i acceptació dels principis inspiradors de l'OJE.

En els anys setanta, quan el franquisme presenta evidents signes d'envelliment, es va intentar renovar l'OJE, l'any 1974 renovant els estatuts i el 1976 regulant la seva autonomia en relació amb qualsevol dependència d'un partit polític. Foren mesures en va.

RECUPERANT UNA TRADICIÓ AMB ESFORÇ (1939-1955)

Les colònies de vacances es recuperen a Catalunya, sense gaire soroll ni publicitat, recollint la tradició pedagògica anterior a la Guerra Civil, desvinculades de l'àmbit escolar i de l'escola, del sistema educatiu i dels seus professionals, conservant elements manllevats a la Federació de Joves Cristians de Catalunya i a l'escoltisme, continuant en molts aspectes la llarga tradició dels casals d'estiu de la diòcesi de Girona, acollint aportacions dels moviments infantils i juvenils europeus, sobretot de Coeurs Vaillants, i posteriorment influïdes per cursos de formació i llibres francesos especialitzats, en particular els editats per la UFCV.⁴

Al cap d'un any del final de la Guerra Civil ja s'organitzaren algunes colònies, la majoria, però, no tingueren continuïtat. Poc després, a l'empara de l'Església, per iniciativa de l'Aspirantado de Acción Católica, es reprenen les colònies amb un marcat caràcter apostòlic. S'hi aboquen notables esforços per condicionar rectories i les primeres cases habilitades de bell nou amb aquesta finalitat. Es té una cura molt especial per a la formació dels monitors i monitores. Mossèn Antoni Batlle Alerm, en un llibre policopiats intítulat *Colònies d'estiu*,⁵ afirma que «una colònia de vacances és un assaig de vida perfecta. La represa engega tímidament però amb força. La situació política, el marc legal del nou règim no ho fa massa fàcil».

L'Església catòlica, per l'estatus especial de què gaudia i per la relació que mantenia amb el règim polític establert, estava en una situació privilegiada per recuperar les colònies d'estiu a Catalunya. La bona acceptació i el servei inqüestionable de la iniciativa va afavorir que Càritas hi donés suport material i pedagògic.

3. MOLINERO, C.; YSÀS, P., «El fracàs de l'obra predilecte del règim», a UCÉLAY-DA CAL, E. (dir.), *La joventut de Catalunya al segle XX. Materials per a una història*, vol. I, Diputació de Barcelona, 1987, p. 376.

4. Union Française des Colonies de Vacances.

5. BATLLES ALERM, Joan, *Colònies d'estiu. Esperit, tècniques i material*, Barcelona, Delegació Diocesana d'Aspirants d'Acció Catòlica de Barcelona, 1956, p. 8.

La irrupció d'aquesta institució va comportar una expansió del servei als infants i joves amb menys possibilitats econòmiques, nombrosos en els barris populars en els quals es concentrava la immigració més recent. Els Serveis Colònies de Vacances (SCV) esdevingueren l'instrument mitjançant el qual les diòcesis catalanes estengueren aquest servei.

LES COLÒNIES S'EXPANDEIXEN ARREU DE CATALUNYA (1955-1965)

Basant-se en les colònies anteriors a la Guerra Civil i recollint la seva experiència i tradició, desvinculades de l'escola i del sistema educatiu del moment, també de la majoria dels seus professionals, entre els anys 1955 i 1965 les parròquies, amb l'ajuda de Càritas, recuperen el marc educatiu de les colònies de vacances que es van estenent arreu del país. Hi participen, bàsicament, infants d'ambients populars i suburbis de la perifèria de les grans ciutats, molts procedents de la immigració tan present en aquelles dècades, tan mancada de recursos i d'alternatives integradores en la nova realitat que els acollia. Les colònies esdevindran espais d'integració social i de normalització lingüística.

Inicialment, en aquests barris nous i en d'altres desafavorits de sempre hi és prioritària la funció assistencial, i ben aviat s'hi afegirà la funció pedagògica, que comporta un plantejament educatiu perquè el desenvolupin monitors i directors amb una preparació específica. Neixen i es desenvolupen un seguit d'activitats formatives que una dècada després, estructurades, seran l'origen de les escoles de monitors i dels diplomes de monitor i director, reconeguts oficialment i fets imprescindibles en arribar la democràcia. L'any 1961, al bisbat de Barcelona es crea l'Escuela Diocesana para Dirigentes y Monitores per abordar la qualificació pedagògica de monitors i directors. Després de provar diversos programes formatius, l'any 1971 es crea el primer centre de formació d'educadors en el lleure, l'Escola de l'Esplai de Barcelona. La novetat que aporta pel que fa a l'estructura, els nivells i els programes i la mateixa denominació farà fortuna i en succeiran d'altres, aixoplugades també en diversos bisbats catalans.

És «l'època del monitor actiu», com diu Miquel Miranda,⁶ amb un grau de formació notable i molta disponibilitat personal per lliurar-se a una tasca educativa exigent i complexa, el coneixement de la qual s'adquiria pel mestratge i acompanyament d'un monitor o una monitora més experimentat en la pràctica quotidiana de la funció. Els monitors, de procedències diverses, aprenents, obrers especialitzats, pagesos, professionals, estudiants, en general, són joves carregats

6. MIRANDA, Miquel, «La perspectiva històrica», *Papers de Joventut* [Barcelona], núm. 27 (1985), p. 36.

de bona voluntat, d'il·lusió, amb uns principis que donen sentit a la seva vida, sovint membres actius de moviments o grups catòlics.

LA CONTINUÏTAT DE LES COLÒNIES: NEIXEN I S'IMPLANTEN ELS CENTRES D'ESPLAI (1965-1975)

Cap a finals dels anys seixanta la dimensió educativa s'imposa. Se supera l'etapa assistencial que tant d'impuls ha donat a les colònies inicialment i que tant de servei ha fet a milers d'infants i a les seves famílies. I també a la integració social, en el cas de la immigració. En aquesta etapa s'incorporen els nous corrents pedagògics que van generant la denominada «pedagogia del lleure», que consolida la seva presència. Es va imposant la coeducació, que ben aviat és una realitat majoritària. En els cursos de formació de monitors es defineix la colònia com «una situació extraordinària, lluny de la família, a ple camp, viscuda amb grup, amb activitats excepcionals».⁷

Vista la bondat i comprovats els beneficis d'aquestes activitats de lleure, es planteja la conveniència i la necessitat de donar-los continuïtat durant el curs. Neixen així els centres d'esplai amb activitat habitual els dissabtes, complementada amb excursions mensuals d'un o dos dies. La nova proposta és reeixida, els centres la van fent seva i s'estén primer als nuclis urbans, a les barriades noves, i posteriorment a moltes altres poblacions. El club d'esplai nascut com a continuació de les colònies d'estiu es converteix en l'activitat principal del centre d'esplai i les colònies en l'activitat final, la cloenda del curs d'esplai. «Tot allò que s'esdevenia a les colònies era prou important per no deixar-ho només reduït a un període concret —els dotze o quinze dies d'estiu—, sinó per dur tot aquell esperit i totes aquelles tècniques a la vida de cada dia en el curs de l'any».⁸ Aquest procés original va ser d'una gran transcendència per a l'educació en el lleure, per a l'educació, en general, i per al conjunt de la societat. A les colònies de vacances es generalitza el mètode del centre d'interès, un eix temàtic motivador que informa en més o menys grau totes les activitats i que abasta tots els dies que dura la colònia.⁹

7. PUIG, Enric; VILA, Josep Maria, *Cents anys de colònies de vacances a Catalunya*, Barcelona. Mediterrània, 2005, volum 1, p. 27.

8. PUIG JOFRA, Enric, «L'esplai creix i arrela», *Avui*, 17 d'abril de 1989.

9. Influí força el llibre de CASTRO DE AMATO, Laura, *Centros de interés renovados*, Buenos Aires, Kapelusz. 1971.

PROCÉS DE CONSOLIDACIÓ, DIVERSIFICACIÓ D'ENTITATS PROMOTORES I RECONeixEMENT OFICIAL (1976-1982)

L'adveniment de la democràcia comporta un seguit de mesures, algunes de les quals incideixen en les activitats de lleure: les consolida des de la perspectiva legal (reconeixement de les activitats i regulació de la seva realització), ofereix instal·lacions públiques (albergs, terrenys d'acampada), regula la formació de monitors i directors (programacions, titulacions) i les obre a possibles ajudes econòmiques (subvencions).

L'espectre d'entitats socials promotores es diversifica. L'Església abandona la funció d'aixopluc que havia assumit i apareixen entitats no confessionals que proposen activitats de lleure. La pluralitat ideològica, d'opcions i plantejaments i la seva lliure expressió ajuden a aclarir les situacions particulars i a eliminar ambigüitats. Aquest procés es realitza amb certes tensions. Alguns centres deixen la seva vinculació anterior a l'Església i en cerquen de noves a redós del moviment veïnal, d'una associació de pares... Algunes recorren a la personalitat jurídica pròpia i es constitueixen en associació. En alguns casos són els monitors els qui han de decidir individualment la seva continuïtat al centre després que aquest hagi fet la seva opció corporativa.

Recuperades les institucions democràtiques, els organismes públics promouen activitats de lleure, en especial quan arriba l'estiu. La Generalitat de Catalunya, mitjançant la Direcció General de Joventut (1980-1982), l'Institut Català de Serveis a la Joventut (1983-1996) i, després, la Secretaria General de Joventut (1992) desenvolupa accions pròpies. Posa a disposició de moviments, entitats i associacions un seguit d'instal·lacions: cases de colònies, terrenys d'acampada, albergs, procedents, en part, del patrimoni traspassat per l'Estat. També comença a promoure activitats diverses: camps d'aprenentatge, camps de treball, per a adolescents i joves i estades esportives i d'idiomes per a infants i adolescents. L'acció legislativa de la Generalitat s'adreça a les activitats i a les seves condicions de realització, a les característiques dels equipaments i a la formació dels monitors i directors. Les convocatòries de subvencions preveuen les activitats de vacances i les que es realitzen durant el curs escolar als centres d'esplai, la formació d'educadors i els equipaments sense finalitat lucrativa promoguts des de la iniciativa social.

Els ajuntaments també ofereixen aquestes activitats; inicialment, i durant uns quants anys, valent-se de la gestió directa, i més endavant, per conveni amb entitats no lucratives o bé per adjudicació a entitats prestadores de serveis. Els consells comarcals, a mesura que avança la reorganització territorial del país, van assumint les competències relacionades amb les colònies escolars i el control de les instal·lacions.

El ministeri encarregat de l'ensenyament tenia cura de l'organització d'uns torns de colònies escolars durant la dictadura, dirigides per mestres, en les quals

participaven infants de les escoles públiques catalanes. Amb la democràcia, el Departament d'Ensenyament es farà càrrec de seguir oferint aquest servei, que posteriorment traspasarà als consells comarcals.

És en aquest moment quan apareixen les colònies organitzades amb finalitat lucrativa. Aquestes activitats i les d'oferta pública són contemplades amb recel per les entitats sense finalitat de lucre perquè aquestes modalitats disposen de més recursos materials i econòmics.

En aquest període es produeix, com en tants altres espais de la societat civil, el pas de dirigents d'aquestes activitats als òrgans polítics i de gestió, en especial dels municipis, i també de la Generalitat.

Convé recordar que un bon nombre d'escoles organitzen estades que anomenen colònies escolars encara que són de curta durada. En paral·lel, les tandes planificades per centres d'esplai van reduint la seva: de períodes de dotze o quinze dies passa a estades d'entre vuit i dotze dies. També comencen a generalitzar-se altres activitats d'estiu: els casals que superen l'àmbit estrictament gironí en el qual van néixer, i esdevenen un recurs mentre els pares treballen en temps de vacances escolars, els camps de treball, les rutes, els intercanvis... És en aquest període quan pràcticament totes les activitats de lleure esdevenen mixtes.

APORTACIONS DE LES COLÒNIES ALS SEUS DIVERSOS ENTORNS

Les colònies de vacances introduïdes a Catalunya per la societat civil poc després d'haver estat introduïdes a l'Estat espanyol, promogudes, com hem vist, per una gran diversitat d'impulsors, en molts casos, sobretot al començament i també durant la represa dels primers anys de postguerra, amb una finalitat assistencial, higiènica i sanitària, implantades amb el temps en tots els nivells socials, han anat accentuant la seva dimensió educativa i han fet una aportació particular a l'educació en el lleure, fins a assolir unes característiques, uns objectius i unes metodologies propis que han afectat el progrés de l'educació, en general.

Pel que fa a l'aportació a les persones beneficiàries directes d'aquestes activitats i al seu procés de creixement, de desenvolupament i de maduració personal, es poden destacar els aspectes següents: oferir-los un temps de vida sana, possibilitar teràpies concretes, ensenyar-los a fer ús del temps lliure, compartir el quotidià amb altres persones, adquirir criteris per a la presa de decisions, preocupació pel comú, assumir responsabilitats, complementar la formació escolar, desvetllar o desenvolupar processos d'interiorització i d'espiritualitat, socialitzar els infants en un context diferent del familiar i l'escolar, posar-los en contacte amb la natura, afavorir l'adquisició d'actituds, hàbits, valors i coneixements, desvetllar l'estimació pel propi país, la seva gent, els seus costums i les seves tradicions... i la integració de la immigració procedent de la resta de l'Estat i més recentment, també de l'estranger.

Pel que fa a la societat, l'acció educativa que es desplega a les colònies assoleix una influència tangible, que a Catalunya s'ha manifestat i es manifesta en múltiples situacions i aspectes: resposta a les necessitats i reptes de la societat industrial, accés dels infants de zones industrials, inicialment, i també dels de zones rurals, posteriorment, a un temps de vacances, coneixement del país, de la geografia, de les tradicions, dels costums...; esperit de resistència i de manteniment de la identitat del país en etapes històriques difícils; accés de les persones discapacitades a les activitats de lleure, escola de l'exercici del voluntariat, enfortiment del teixit social; creació de noves professions relacionades amb l'educació del lleure; aportació de quadres a l'estructura dels organismes públics de la transició democràtica; incidència en la dinamització de la vida local; contribució a la normalització lingüística; influència en la normativització d'aquestes activitats a Catalunya i a la resta de l'Estat; participació en l'organització institucional de l'associacionisme juvenil (Taula de Joves, Consells de la Joventut...); escola de ciutadania i educació cívica...

Pel que fa a l'educació en general, les colònies van rebre —al principi, a través dels mestres que s'encarregaven dels infants— la influència de l'àmbit escolar i la d'un estol de pedagogs locals i forans compromesos en la implantació i el desenvolupament dels nous corrents pedagògics i, més endavant, la dels moviments educatius infantils i juvenils. Amb el pas dels anys, però, una vegada consolidades aquestes activitats i havent desenvolupat el seu estil propi i integrades per alguns autors com a marc pedagògic en l'anomenada «educació en el lleure», han fet múltiples aportacions a l'educació en general: introducció i desenvolupament del concepte de lleure i de la seva sistematització teòrica; continuació d'aquestes activitats per evolució natural en noves propostes educatives: el club d'esplai, el casal...; aportació d'activitats i metodologies a l'escola; espai obert a nous corrents pedagògics, a vegades abans que arribin a les escoles (coeducació, autogestió, educació pel treball...), influència en l'estructuració de nous estudis reglats: animació sociocultural, educació social, pedagogia social...; promoció de centres de formació d'educadors en el lleure (monitors i directors)...

UNA REFLEXIÓ FINAL

Hem resseguit l'itinerari de les colònies de vacances, a Catalunya, en especial de la Guerra Civil ençà. Han passat més de cent trenta anys des de la primera colònia del pastor suís Bion,¹⁰ o de la primera a Espanya de la mà del Museo Pedagógico Nacional,¹¹ o de la primera a Catalunya, promoguda per la Sociedad

10. Walter Bion, pastor protestant suís, organitzà la primera colònia, l'any 1876.

11. El Museo Pedagógico Nacional organitzà la primera colònia a Espanya, a San Vicente de la Barquera (Santander), l'any 1887. La dirigí Bartolomé Cossío, de la Institución Libre de Enseñanza.

Econòmica Barcelonesa de Amigos del País.¹² S'han produït esdeveniments educatius, socials i polítics que han marcat aquest itinerari. En quin punt som ara? Un cop superat el canvi de segle, en la tercera dècada del segle XXI, quins són els seus trets definitoris? Judit Monclús, periodista del diari *Ara*, recollí les aportacions de directius i responsables d'un seguit d'entitats¹³ que fan colònies per preparar un article, intitulat «Les colònies d'estiu, un antídoto contra la sobreprotecció».

En el diàleg suscitat entorn les colònies es feren un seguit d'aportacions, d'entre les quals convé destacar les següents:

a) Les colònies són un marc educatiu actual, seguit amb interès, des de molts indrets, per la seva singularitat.

b) Mantenien, si cal, la finalitat assistencial. Conviure amb els seus iguals ajuda els infants amb problemes personals o en situacions de vulnerabilitat.

c) Es palesa, també, la seva dimensió educativa i es parla de prioritzar propostes que fomentin l'educació en valors i un bon equilibri entre les activitats dirigides, els aprenentatges i l'activitat lliure. Assenyalen que convé optar per projectes que estimulin el contacte vivencial en la natura.

d) És recomanable fer activitats que aportin novetat, que no siguin de les que fan durant el curs.

e) Els aprenentatges que s'adquireixen a les colònies transcendeixen els de la formació reglada i permeten adquirir diferents habilitats com ara el coneixement de la diversitat, el contacte amb un entorn diferent i l'adquisició d'autonomia.

f) Els infants i els joves s'adonen que tenen capacitat de decidir coses que després condicionen el que passa. Un mal de la nostra societat és que tendim a sobreprotegir-los i a menystenir la seva capacitat de solucionar problemes per si sols. Les colònies són un antídoto contra això.

g) Són un món d'altruisme, que, des de la convivència amb els iguals, ofereix la possibilitat de fruit d'una experiència extraordinària plena de reptes que fan créixer.

h) Són espais de vacances, de diversió i d'entreteniment que possibiliten experiències d'adquisició de valors, vivències d'oportunitats socials i reforç emocional que ajuden a créixer.

i) Hi és ben present una inquietud permanent, reiterada en els torns de colònies de totes les èpoques: millorar el món. Es recull força en les propostes

12. La Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País organitzà la primera colònia, a la Garriga, l'any 1893.

13. Els directius i els responsables de les diverses entitats eren Susagna Escardíbul (Fundesplai), Pep Montes (Associació Catalana d'Empreses del Lleure, l'Educació i la Cultura), Albert Riu (Fundació Pere Tarrés) i Rodolf Roigé (Capicua Serveis Educatius). L'article es publicà en el suplement *Criatures* del diari *Ara* el 23 de març de 2023.

educatives d'estiu, col·laborant amb una entitat ambiental, fent un intercanvi amb un grup de persones refugiades que potencien el compromís social, implicar-se en la millora de l'entorn natural, participar en la recuperació d'un bé cultural. Són experiències que tradueixen allò de «canviar el món» en accions reals.

j) L'equip de monitors és considerat l'ànima de les colònies. Han de fer viure bones experiències, i això demana unes actituds personals i una bona formació.

Aquests són alguns dels trets assenyalats pels especialistes i els actors de les colònies del segle XXI. Molts d'ells són recurrents en la història d'aquestes activitats, i d'altres són resposta als requeriments del moment i, també, el resultat de la utilització dels nous recursos que el context ofereix. Les colònies ben vives segueixen essent una bona resposta educativa.